DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 9 februari 1995 *

I mål C-412/93,

angående en begäran enligt artikel 177 i EEG-fördraget, från Tribunal de commerce de Paris, att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiggjorda målet mellan

Société d'importation Édouard Leclerc-Siplec

och

1) TF1 Publicité SA,

2) M6 Publicité SA,

avseende tolkningen av artiklarna 30, 85, 86, 5 och 3 f i EEG-fördraget och rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (EGT nr L 298, s. 23),

meddelar

* Rättegångsspråk: franska.

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av F.A. Schockweiler, avdelningsordförande, samt P.J.G. Kapteyn (referent), G.F. Mancini, C.N. Kakouris och J.L. Murray, domare,

generaladvokat: F.G. Jacobs,
justitiesekreterare: H. von Holstein, biträdande justitiesekreterare,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från

— Leclerc-Siplec, genom Bruno Cavalié, advokat, Paris,

— TF1 Publicité, genom Louis Bousquet, advokat, Paris,

— M6 Publicité, genom Pierre Deprez och Philippe Dian, advokater, Paris,

— den franska regeringen, genom Jean-Louis Falconi, departementssekreterare för utrikesfrågor inom avdelningen för juridiska frågor vid Utrikesdepartementet, och Catherine de Salins, direktörsassistent inom samma avdelning, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom Richard Wainwright, chefsjurist, i egenskap av ombud, biträdd av Hervé Lehman, advokat, Paris,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att Leclerc-Siplec, företrädd av Bruno Cavalié, TF1 Publicité, företrädd av Olivier Sprung, advokat, Paris, M6 Publicité, företrädd av Didier Théophile, advokat, Paris, den franska regeringen, företrädd av Jean-Louis Falconi, och kommissionen, företrädd av Richard Wainwright, biträdd av Hervé Lehman, har avgivit muntliga yttranden vid förhandlingen den 7 juli 1994,

och efter att den 24 november 1994 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Genom beslut av den 27 september 1993, inkommet till domstolen den 4 oktober 1993, har Tribunal de commerce de Paris, enligt artikel 177 i EEG-fördraget, begärt ett förhandsavgörande avseende tolkningen av artiklarna 30, 85, 86, 5 och 3 f i EEG-fördraget och rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (EGT nr L 298, s. 23, nedan kallat "direktivet").

2 Denna fråga framställdes inom ramen för en tvist mellan importbolaget Édouard Leclerc-Siplec (nedan kallat "Leclerc-Siplec") och bolagen TF1 Publicité (nedan kallat "TF1") och M6 Publicité (nedan kallat "M6") rörande de senare bolagens vägran att sända ett reklaminslag om distributionen av bränsle i snabbköpen Leclerc, på den grunden att artikel 8 i förordning nr 92-280 av den 27 mars 1992

om tillämpning av artikel 27 punkt 1 i lagen av den 30 september 1986 om meddelandefrihet och om fastställande av allmänna principer för det system som är tillämpligt på reklam och sponsring (JORF av den 28 mars 1992, s. 4313, nedan kallad "förordningen") utesluter distributionssektorn från TV-reklamen.

3 Leclerc-Siplec, som hade stämt TF1 och M6 inför Tribunal de commerce de Paris och som var av den uppfattningen att artikel 8 i förordningen stred mot flera bestämmelser i fördraget och i direktivet, föreslog att Tribunal de Paris skulle förhöra sig hos domstolen i denna fråga. Trots att de var svarande delade TF1 och M6 samma ståndpunkt som Leclerc-Siplec. TF1 angav därutöver att domstolens ställningstagande borde vara av allmän karaktär och beröra inte endast distributionen utan samtliga de sektorer vilka genom förordningen utesluts från sändning.

4 Den hänskjutande domstolen, som konstaterade att åtskilliga hörda organ såsom Secrétariat d'État à la Communication (Statskansliet för kommunikationsfrågor), Conseil supérieur de l'audiovisuel (Högsta rådet för audiovisuella frågor, nedan kallat "CSA") och Bureau de vérification de la publicité (Byrån för granskning av reklam) bekräftade den av TF1 och M6 gjorda tolkningen enligt vilken det ifrågavarande inslaget föll under det förbud som föreskrivs i artikel 8 i förordningen, förklarade därefter målet vilande och begärde att domstolen skulle

"meddela förhandsavgörande i frågan huruvida artiklarna 30, 85, 86, 5 och 3 f i fördraget liksom direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 skall tolkas som att de förbjuder en medlemsstat att, genom lag eller annan författning, utesluta ekonomiskt verksamma sektorer från TV-reklam, av vilka särskilt avses den för distribution och, mer generellt, om artikel 8 i förordningen av den 27 mars 1992 kan anses förenlig med ovannämnda föreskrifter."

5 Enligt artikel 8 i förordningen förbjuds "reklam avseende, å ena sidan, produkter för vilka TV-reklam är förbjuden enligt lag och, å andra sidan, produkter och ekonomiska sektorer enligt följande:

— drycker med en alkoholhalt som överstiger 1,2 volymprocent,

— utgivning av litterära verk,

— film,

— press,

— distribution, förutom inom de utomeuropeiska departementen och besittningarna liksom vid de utomeuropeiska territorierna Mayotte och Saint-Pierre-et-Miquelon."

6 Artikel 21 i förordningen föreskriver att tillsynen över dess bestämmelser utövas av CSA.

7 Av besluten meddelade av CSA framgår att "distribuerande producenters" reklaminslag, på vilka förbudet mot TV-reklam för den ekonomiska distributionssektorn inte är tillämpligt, inte får hänvisa till distributionsnäten för produkterna.

Domstolens behörighet

8 Kommissionen anmärker inledningsvis att begäran om förhandsavgörande är otillåten. Enligt kommissionen framgår det av beslutet om hänskjutande att ingen tvist är anhängiggjord vid den nationella domstolen eftersom den begäran som ingivits av Leclerc-Siplec helt enkelt syftade till att få ett förhandsavgörande. När denna domstol, på förslag av TF1, utsträckte den av Leclerc-Siplec framställda frågan till andra ekonomiskt verksamma sektorer än distributionen, vilken frågan inledningsvis avsåg, begärde den hänskjutande domaren i varje fall ett förhandsavgörande över en tvist som inte existerar, ens latent, mellan parterna.

9 Det är lämpligt att först påminna om att enligt artikel 177 i fördraget får domstolen i en medlemsstat, när en fråga om tolkningen av fördraget eller de rättsakter som härrör därur och som beslutats av gemenskapens institutioner uppkommer vid nämnda domstol, om den anser att ett beslut i frågan är nödvändigt för att döma i saken, begära att domstolen meddelar ett förhandsavgörande.

10 Inom ramen för detta hänskjutningsförfarande är den nationelle domaren, vilken är den ende som har direkt kunskap om de faktiska omständigheterna i målet, den som är bäst skickad att, i förhållande till dess särdrag, uppskatta nödvändigheten av ett förhandsavgörande för att döma i saken (se domarna av den 29 november 1978, Pigs Marketing Board, 83/78, Rec. s. 2347, av den 28 november 1991, Durighello, C-186/90, Rec. s. I-5773, och av den 16 juli 1992, Meilicke, C-83/91, Rec. s. I-4871, punkt 23).

11 Domstolen är följaktligen i princip skyldig att träffa avgörande när de av den nationelle domaren framställda frågorna avser tolkningen av en gemenskapsrättslig bestämmelse (se dom av den 8 november 1990, Gmurzynska-Bscher, C-231/89, Rec. s. I-4003, punkt 20).

12 Domstolen har inte desto mindre påmint om att det, för att pröva sin egen behörighet, ankommer på densamma att granska de omständigheter under vilka saken hänskjutits av den nationelle domaren. Den anda av samarbete som bör råda över hanteringen av en begäran om förhandsavgörande innebär, i själva verket, att den nationelle domaren för sin del tar hänsyn till den åt domstolen anförtrodda funktionen, vilken är att bidra till rättsskipningen i medlemsstaterna och inte att avfatta rådgivande yttranden över allmänna eller hypotetiska frågor (dom av den 3 februari 1983, Robards, 149/82, Rec. s. 171, och dom Meilicke, ovannämnd, punkt 25).

13 Det är med hänsyn till denna uppgift som domstolen har bedömt att den inte kan träffa ett avgörande över en begäran om förhandsavgörande som uppkommit vid en nationell domstol, när tolkningen av gemenskapsrätten inte har något samband med de faktiska omständigheterna eller saken i målet vid den nationella domstolen.

14 I detta fall förefaller det knappast vara ifrågasatt att syftet med målet vid den nationella domstolen för Leclerc-Siplec, vilket har påpekats av den franska regeringen, består i att av den hänskjutande domstolen få fastställt att vägran av TF1 och M6 att sända ett reklaminslag om distributionen av bränsle, grundad på artikel 8 i förordningen, är oförenlig med gemenskapsrätten. Den omständigheten att parterna i målet vid den nationella domstolen i allt väsentligt är överens om det resultat som skall uppnås gör inte tvisten mindre verklig.

15 Av detta följer att den uppkomna frågan, i den utsträckning som den hänför sig till detta syfte, svarar mot ett objektivt behov som är förenat med lösningen av tvisten i målet vid den nationella domstolen. Detta är däremot inte fallet när det gäller förbudet att sända TV-reklam till förmån för andra produkter eller ekonomiska sektorer.

16 Av bedömningarna ovan följer att det finns skäl att svara på den framställda frågan i den mån den hänför sig till uteslutningen av TV-reklamen från den ekonomiska distributionssektorn.

Tolkningen av de bestämmelser som avses med begäran om förhandsavgörande

17 Den uppkomna frågan, som på så sätt avgränsats, skall endast utröna huruvida artikel 30 i fördraget, artiklarna 85 och 86 lästa tillsammans med artiklarna 3 f och 5 i fördraget, och direktivet skall tolkas som att de utgör hinder mot att en medlemsstat, genom lag eller annan författning, förbjuder sändning av reklaminslag till förmån för den ekonomiska distributionssektorn genom de TV-programföretag som är etablerade inom dess territorium.

Artikel 30 i fördraget

18 Enligt en fast rättspraxis utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ importrestriktion varje åtgärd som direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt kan utgöra hinder för handeln inom gemenskapen (dom av den 11 juli 1974, Dassonville, 8/74, Rec. s. 837, punkt 5).

19 En lagstiftnings- eller författningsåtgärd som den som gäller i målet vid den nationella domstolen, vilken förbjuder TV-reklam inom distributionssektorn, har inte till syfte att styra handeln med varor mellan medlemsstaterna. Detta förbud inverkar för övrigt inte menligt på distributörernas möjlighet att använda andra reklammedel.

20 Det är sant att ett sådant förbud kan inskränka försäljningsvolymen och, följaktligen, försäljningsvolymen för produkter som härrör från andra medlemsstater, i den mån det berövar distributörerna en viss typ av säljfrämjande åtgärd för de distri-

buerade produkterna. Det finns emellertid anledning att fråga sig om denna eventualitet räcker för att beteckna det ifrågavarande förbudet som en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ importrestriktion, i betydelsen enligt artikel 30 i fördraget.

21 Det är i detta hänseende lämpligt att påminna om att tillämpningen av nationella bestämmelser, som begränsar eller förbjuder vissa säljformer, på produkter som härrör från andra medlemsstater inte är ägnad att utgöra hinder för handeln mellan medlemsstater direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt, i betydelsen enligt det ovannämnda fallet Dassonville, förutsatt att bestämmelserna tillämpas på samtliga berörda aktörer som bedriver sin verksamhet inom det nationella territoriet och förutsatt att de, såväl rättsligt som faktiskt, påverkar avsättningen av inhemska produkter och produkter som härrör från andra medlemsstater på samma sätt. När dessa förutsättningar är uppfyllda är tillämpningen av föreskrifter av denna art på försäljning av produkter med ursprung i en annan medlemsstat och som motsvarar de regler som föreskrivs av denna stat inte av sådant slag att den förhindrar produkternas tillträde till marknaden eller att den hindrar deras tillträde i större utsträckning än det för inhemska produkter. Dessa föreskrifter faller således utanför tillämpningsområdet för artikel 30 i fördraget (se domar av den 24 november 1993, Keck et Mithouard, C-267/91 och C-268/91, Rec. s. I-6097, punkterna 16 och 17, och av den 15 december 1993, Hünermund m.fl., C-292/92, Rec. s. I-6787, punkt 21).

22 En sådan bestämmelse som är föremål för tvist i målet vid den nationella domstolen angår dock säljformer i så måtto att den förbjuder en säljfrämjande åtgärd (TV-reklam) för en särskild metod för avsättning (distribution) av produkter.

23 Vidare påverkar dessa bestämmelser, vilka tillämpas på samtliga ekonomiska aktörer inom distributionssektorn utan att skilja produkter åt, även om aktörerna samtidigt är producenter och distributörer, inte avsättningen av produkter som härrör från andra medlemsstater på annat sätt än den av inhemska produkter.

24 Det finns, under dessa förutsättningar, anledning att svara att artikel 30 i fördraget skall tolkas som att den inte är tillämplig i det fall då en medlemsstat, genom lag eller annan författning, förbjuder sändning av TV-sända reklaminslag till förmån för den ekonomiska distributionssektorn.

Artiklarna 85 och 86 lästa tillsammans med artiklarna 3 f och 5 i fördraget

25 Det finns skäl att, i detta hänseende, påpeka att artiklarna 85 och 86 i fördraget uteslutande avser företags beteende och inte medlemsstaternas föreskrifter i lagar och andra författningar. Av en fast rättspraxis från domstolen följer emellertid att artiklarna 85 och 86, lästa tillsammans med artikel 5 i fördraget, ålägger medlemsstaterna att inte vidta eller upprätthålla åtgärder, inte heller genom lag eller annan författning, som kan frånta den ändamålsenliga verkan hos de konkurrensregler som är tillämpliga på företag. Detta är fallet, enligt samma rättspraxis, när en medlemsstat antingen påbjuder eller främjar slutandet av avtal, beslut eller samordnade förfaranden som är oförenliga med artikel 85 eller förstärker verkningarna av sådana avtal, beslut eller samordnade förfaranden, eller fråntar sina egna föreskrifter deras statliga karaktär genom att till enskilda näringsidkare överlåta ansvaret att fatta beslut om ingripande på det ekonomiska området (se dom av den 21 september 1988, Van Eycke, 267/86, Rec. s. 4769, punkt 16, och, i sista hand, dom av den 2 juni 1994, Tankstation 't Heukske och Boermans, C-401/92 och C-402/92, Rec. s. I-2199, punkt 16).

26 I detta fall finns det inte någon uppgift i akten enligt vilken det går att sluta sig till att de ifrågavarande nationella bestämmelserna påbjuder eller främjar konkurrensbegränsande beteenden, inte heller sådana som förstärker verkningarna av redan existerande avtal, beslut eller samordnade förfaranden.

27 Det är därför lämpligt att svara att artiklarna 85 och 86, lästa tillsammans med artiklarna 3 f och 5 i fördraget, inte är tillämpliga på sådana nationella bestämmelser.

28 Huvudsyftet med direktivet, vilket antogs med stöd av artikel 57.2 och artikel 66 i fördraget, består i att säkerställa frihet för TV-sändning.

29 För detta ändamål föreskriver direktivet, på sätt som framgår av dess trettonde och fjortonde överväganden i ingressen, minimiregler som skall iakttas för de sändningar som härrör från gemenskapen och som är avsedda att tas upp inom denna och särskilt för sådana sändningar som är avsedda för en annan medlemsstat.

30 För att förverkliga detta syfte ålägger direktivet, inom ramen för kapitel II som behandlar allmänna bestämmelser, å ena sidan de utsändande medlemsstaterna att, genom TV-programföretagen inom deras jurisdiktion, utöva tillsyn över efterlevnaden av direktivets bestämmelser (artikel 3.2) och, å andra sidan, de mottagande medlemsstaterna att säkerställa mottagningsfriheten och att inte inom sina territorier begränsa återutsändning från andra medlemsstater av skäl som faller inom de genom direktivet samordnade områdena, dock utan inverkan på deras möjlighet att i vissa närmare bestämda fall interimistiskt ställa in återutsändningar (artikel 2.2).

31 Enligt artikel 3.1, samma kapitel, kan medlemsstaterna, när det gäller TV-programföretagen inom deras jurisdiktion, föreskriva strängare eller mer detaljerade regler inom de områden som omfattas av direktivet.

32 Till de genom direktivet samordnade områdena hör de minimiregler som skall iakttas av de utsändande medlemsstaterna i fråga om TV-reklam, vilka återges i kapitel IV i direktivet.

33 Två av artiklarna i kapitel IV medger de utsändande medlemsstaterna att avvika från vissa av dess bestämmelser som avser de villkor enligt vilka reklam får sändas.

34 I första hand medger artikel 19 dem att fastställa strängare regler än de i artikel 18 för sändningstid och de närmare bestämmelserna för TV-sändning av TV-programföretagen inom deras jurisdiktion.

35 I andra hand medger artikel 20, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 3, att de, under iakttagande av gemenskapsrätten, fastställer andra villkor än de som bestäms i artikel 11.2—11.5 och artikel 18 för de sändningar som uteslutande är avsedda för det nationella territoriet och som inte kan mottagas, direkt eller indirekt, i en eller flera andra medlemsstater.

36 Det står klart att varken artikel 19 eller artikel 20 kan användas som underlag av en medlemsstat för att förbjuda TV-reklam inom den ekonomiska distributionssektorn.

37 Följaktligen infinner sig frågan om ett sådant förbud kan grundas på artikel 3.1 i direktivet.

38 För att avgöra räckvidden av artikel 3.1 i direktivet är det lämpligt att först pröva frågan huruvida medlemsstaterna, enligt denna bestämmelse, gentemot TV-programföretagen inom deras jurisdiktion kan föreskriva strängare regler än de som åsyftas i kapitel IV, utöver de omständigheter som bestäms i artiklarna 19 och 20.

39 Det framgår redan av ordalydelsen till artikel 20 att denna bestämmelse är tillämplig utan att det påverkar tillämpningen av artikel 3, medan en sådan precisering däremot inte återges i artikel 19 i direktivet.

40 Det är likväl inte möjligt att dra slutsatsen att medlemsstaternas befogenhet att föreskriva strängare regler i fråga om TV-reklam och sponsring är begränsad till de omständigheter som bestäms i artikel 19 i direktivet.

41 En sådan tolkning skulle urholka syftet med artikel 3.1 i direktivet, vilken utgör en allmän bestämmelse, på ett väsentligt område som omfattas av direktivet.

42 Det följer emellertid varken av övervägandena i ingressen eller av ändamålet med direktivet att artikel 19 skall förstås som att den fråntar medlemsstaterna den befogenhet som de tillerkänns genom artikel 3.1 i direktivet.

43 Det tjugosjunde övervägandet i ingressen hänför sig nämligen i allmänna ordalag till medlemsstaternas befogenhet att fastställa strängare eller mer detaljerade regler än de minimiregler och standarder som TV-reklamen underkastas i enlighet med direktivet, utan att inskränka befogenheten till de omständigheter som bestäms i artikel 19.

44 Förverkligandet av direktivets mål, vilket består i att säkerställa frihet för TV-sändning, påverkas dessutom inte alls när medlemsstaterna gentemot de TV-programföretag inom deras jurisdiktion föreskriver strängare regler under andra omständigheter än de som bestäms i artikel 19.

45 Vad härefter avser ändamålet med artikel 3.1 i direktivet har TF1 och M6 vidhållit att det av det tjugosjunde övervägandet i ingressen följer att endast konsumentintresset kan legitimera införandet av strängare regler och att förordningen går utöver direktivet när den utesluter distributionen av TV-reklam på grund av vissa ekonomiska intressen.

46 Detta argument kan inte godtas.

47 Trots att detta tycks framgå av det nämnda övervägandet i ingressen har en sådan tolkning ingen grund i ordalydelsen enligt artikel 3.1, vilken inte innehåller någon begränsning när det gäller de intressen som medlemsstaterna kan ta i beaktande. Övervägandet utesluter i varje fall inte att sådana begränsningar kan legitimeras av skyddet för andra intressen än konsumenternas.

48 Med beaktande av samtliga överväganden ovan, finns det skäl att på den framställda frågan svara att artiklarna 30, 85, 86, 5 och 3 f i fördraget liksom direktiv 89/552 skall tolkas som att de inte utgör hinder mot att en medlemsstat, genom lag eller annan författning, förbjuder sändning av reklaminslag till förmån för den ekonomiska distributionssektorn genom de TV-programföretag som är etablerade inom dess territorium.

Rättegångskostnader

49 De kostnader som är utgivna av den franska regeringen och Europeiska gemenskapernas kommission, vilka har avgivit yttranden till domstolen, kan inte ersättas. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i det mål som är anhängigt inför den nationella domstolen, tillkommer det denna att fatta beslut om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

angående den fråga som är framställd av Tribunal de commerce de Paris genom beslut av den 27 september 1993, följande dom:

Artiklarna 30, 85, 86, 5 och 3 f i EEG-fördraget liksom rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television, skall tolkas som att de inte utgör hinder mot att en medlemsstat, genom lag eller annan författning, förbjuder sändning av reklaminslag till förmån för den ekonomiska distributionssektorn genom de TV-programföretag som är etablerade inom dess territorium.

Schockweiler Kapteyn Mancini

Kakouris Murray

Avkunnad vid offentlig förhandling i Luxemburg den 9 februari 1995.

R. Grass F.A. Schockweiler

Justitiesekreterare Ordförande på sjätte avdelningen